

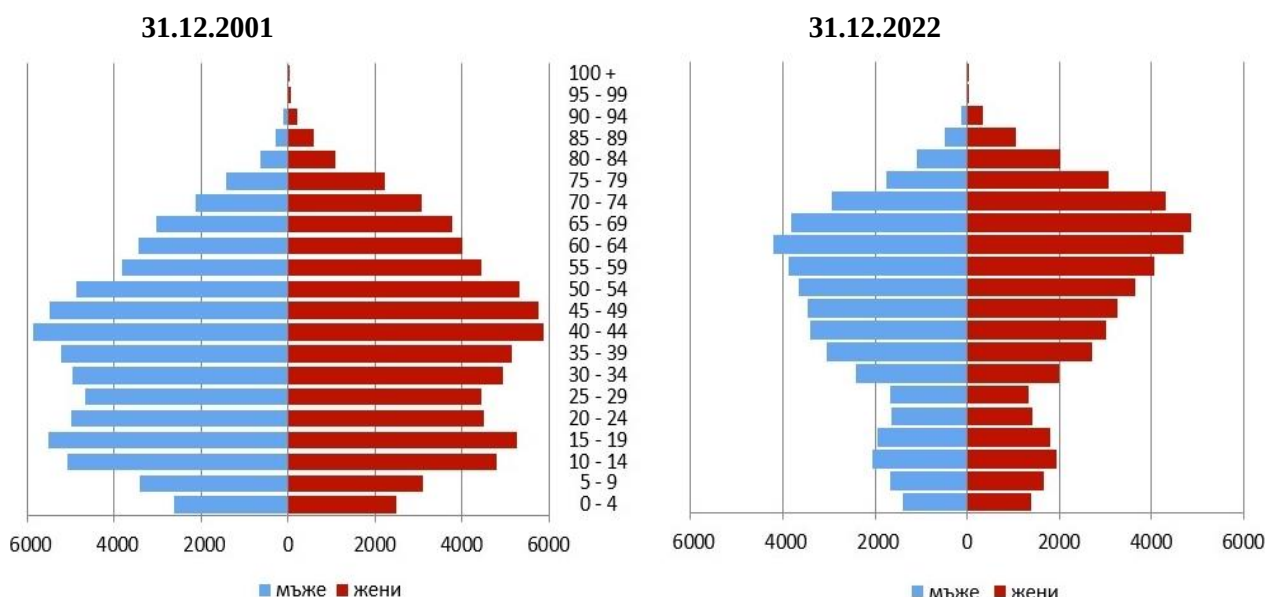
ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

Демографската картина на област Смолян през 2022 г. показва, че населението намалява и застарява, намалява абсолютният брой на живородените, намалява броят на умрелите лица, както и коефициентът на обща смъртност, намалява се броят на изселените и заселените.

По данни от текущата демографска статистика, население на област Смолян в края на 2022 г. е 93 354 души. В сравнение с предходната година населението намалява със 1 798 души, или с 1.9%¹ (при 0.5% за страната).

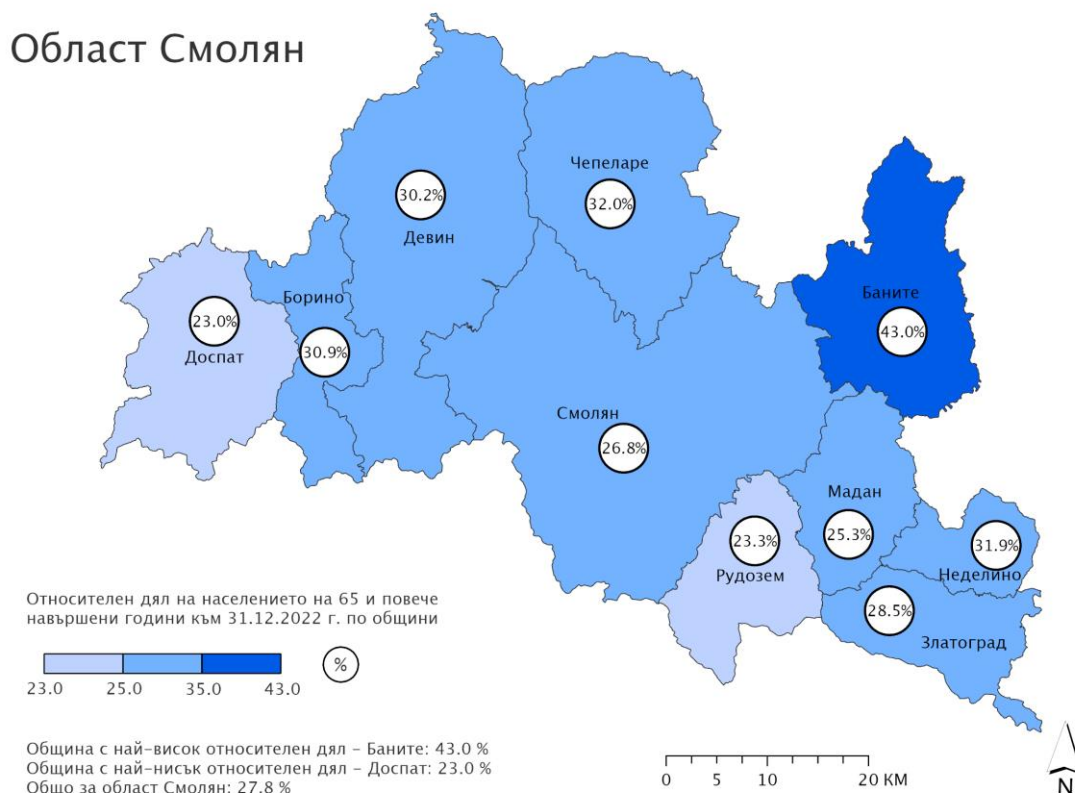
Мъжете са 44 674 (47.9%), а жените – 48 680 (52.1%), т.е. на 1 000 мъже се падат 1 090 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 50 години. С нарастване на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Фиг. 1. Възрастова пирамида на населението на област Смолян

¹ За всички сравнения с предходната година е използвано ревизирано население към 31.12.2021 г., което е изчислено като към броя на населението от Преброяването към 07.09.2021 г. са добавени данните за естественото и механично движение на населението до 31.12.2021 година

Фиг. 2. Относителен дял на населението на 65 и повече навършени години в област Смолян към 31.12.2022 г. по общини

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2022 г. лицата на 65 и повече навършени години са 25 946, или 27.8% от населението на областта. В сравнение с 2021 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 0.9 процентни пункта, а спрямо 2015 г. увеличението е със 6.5 процентни пункта.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените, отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 32.3%, а на мъжете - 22.9%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея по-ниската средна продължителност на живота при тях.

В регионален аспект делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Баните (43.0%), Чепеларе (32.0%), Неделино (31.9%), Борино (30.9%) и Девин (30.2%). Най-нисък е делът на възрастното население в общините Доспат - 23.0%, Рудозем - 23.3% и Мадан - 25.3%.

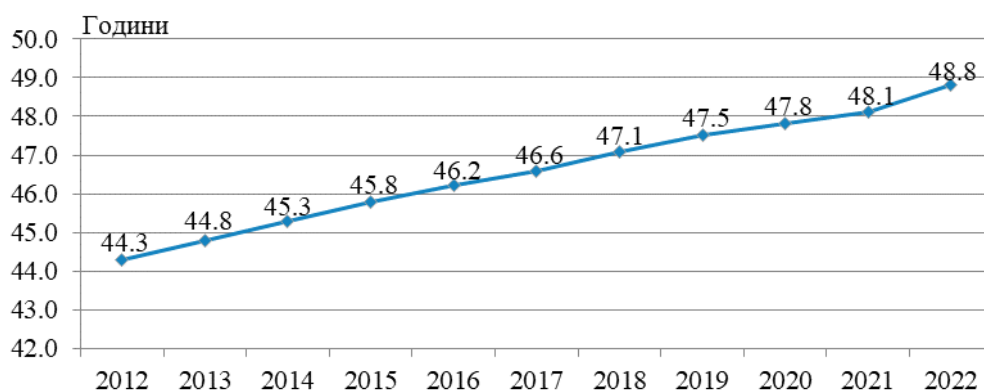
Към 31.12.2022 г. децата до 15 години са 10 120, или 10.8% от общия брой на населението.

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в общините Рудозем - 13.1%, Смолян - 11.7%, Доспат - 11.5% и Мадан - 11.4% от населението на общината. Най-нисък е този дял в община Баните - 5.4%.

Към 31.12.2022 г. **общият коефициент на възрастова зависимост² е 63.0%**, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат приблизително две лица в активна възраст. За сравнение през 2005, 2010 и 2015 г. този коефициент е бил съответно 39.2, 41.1 и 48.7%. Това съотношение е по-благоприятно в градовете – 57.7%, отколкото в селата - 70.7%. Най-неблагоприятно е съотношението в община Баните (93.9%), следвана от Чепеларе (71.2%), а най-благоприятно - в общините Доспат - 52.7% и Рудозем - 57.2%. За страната този показател е 60.4%, а за София (столица) - 51.4%.

Остаряването на населението води до повишаване на неговата **средна възраст**, която от 43.0 години през 2010 г. нараства на 45.8 години през 2015 г. и достига **48.8 години в края на 2022 година**.

Фиг. 3. Средна възраст на населението в област Смолян

Процесът на остаряване се проявява както в селата, така и в градовете, като в градовете средната възраст на населението е 46.5 години, а в селата - 51.5 години.

Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2022 г. в градовете живеят 53 564, или 57.4%, а в селата – 39 790, или 42.6% от населението на областта. За страната процентите са съответно 73.6 и 26.4.

Към края на 2022 г. жителите на област Смолян живеят в 240 населени места, от които 8 са градове и 232 - села. Разпределението на населението по населени места е резултат от неговото естествено и механично движение.

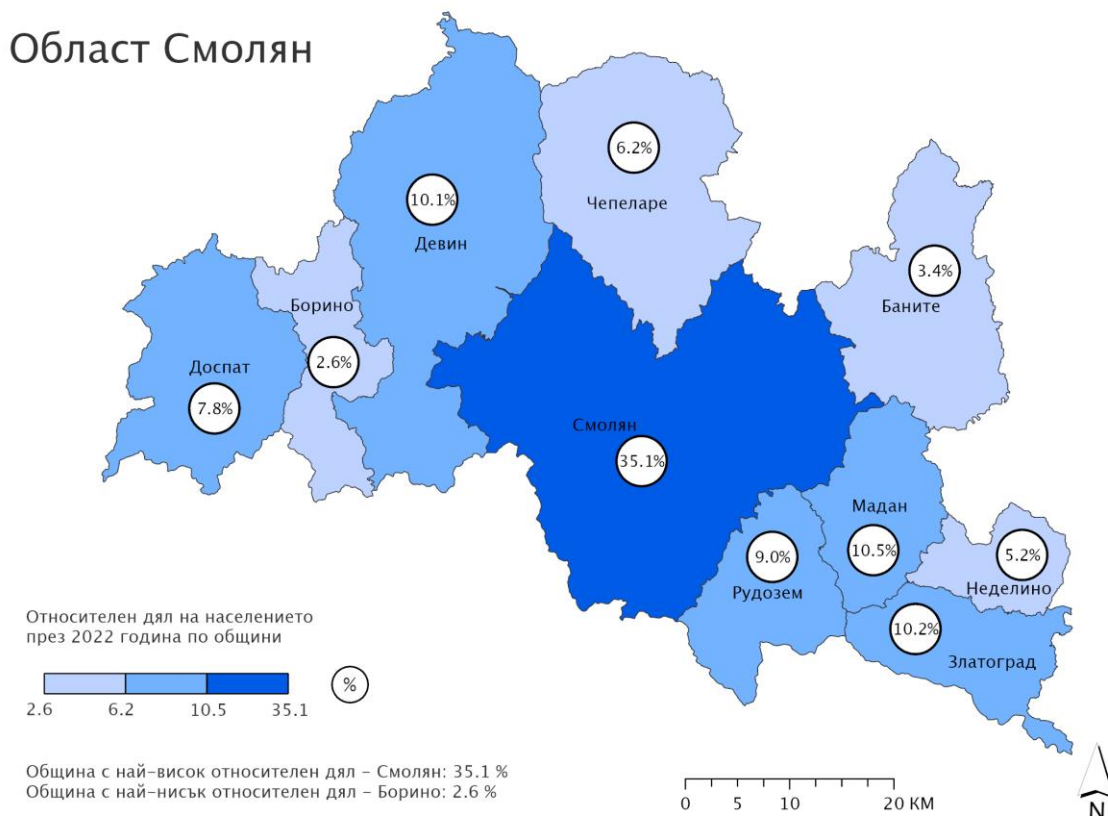
Към края на годината населените места без население са 9. Най-голям брой населени места без население има в община Смолян.

В 95, или в 39.6% от населените места живеят под 50 души.

С население над 5 хил. души са три града в областта и в тях живее 38.6% от населението.

² Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

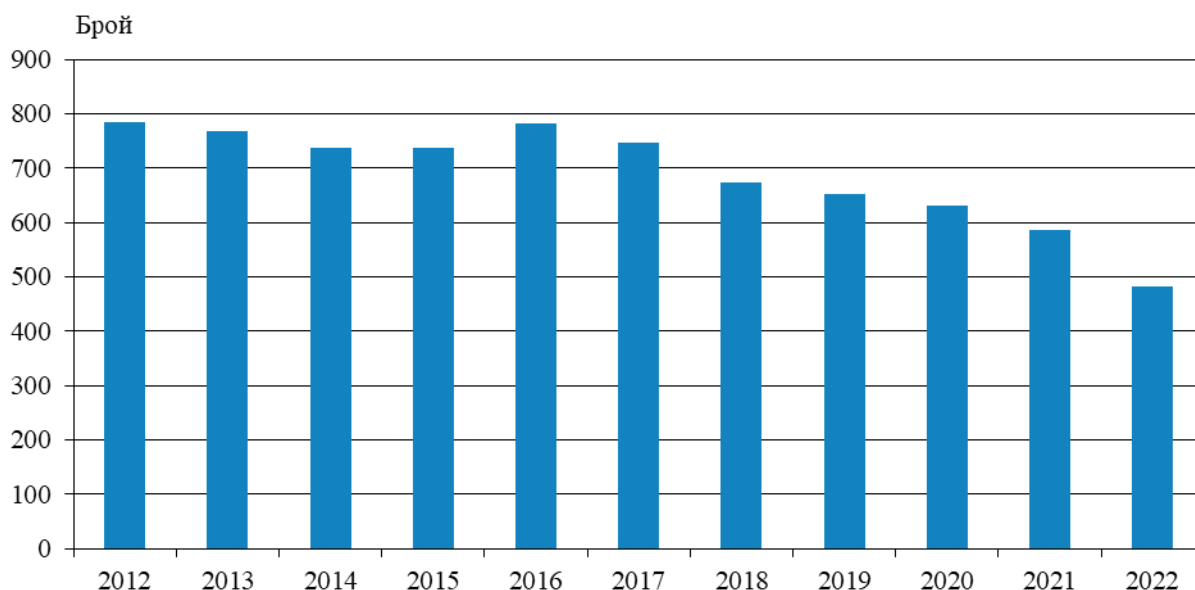
**Фиг. 4. Относителен дял на населението в област Смолян по общини
към 31.12.2022 година**

Раждаемост

През 2022 г. в Област Смолян са регистрирани 485 родени деца, като от тях **482 (99.4%) са живородени.**

Фиг. 5. Живородени в Област Смолян през периода 2012 - 2022 година

Коефициентът на обща раждаемост³ през 2022 г. е 5.1‰.

Броят на живородените момчета (249) е с 16 по-голям от този на живородените момичета (233), или на 1 000 живородени момчета се падат 936 момичета.

В градовете и селата живородените са съответно 312 и 170 деца. Коефициентът на раждаемост в градовете е 5.8‰, а в селата - 4.2.

В териториален аспект най-висока е раждаемостта в общините Мадан - 6.5‰, Рудозем и Смолян - по 5.8‰. С най-ниска раждаемост през 2022 г. са общините Баните - 1.9‰, Девин - 3.6‰ и Борино - 4.1‰.

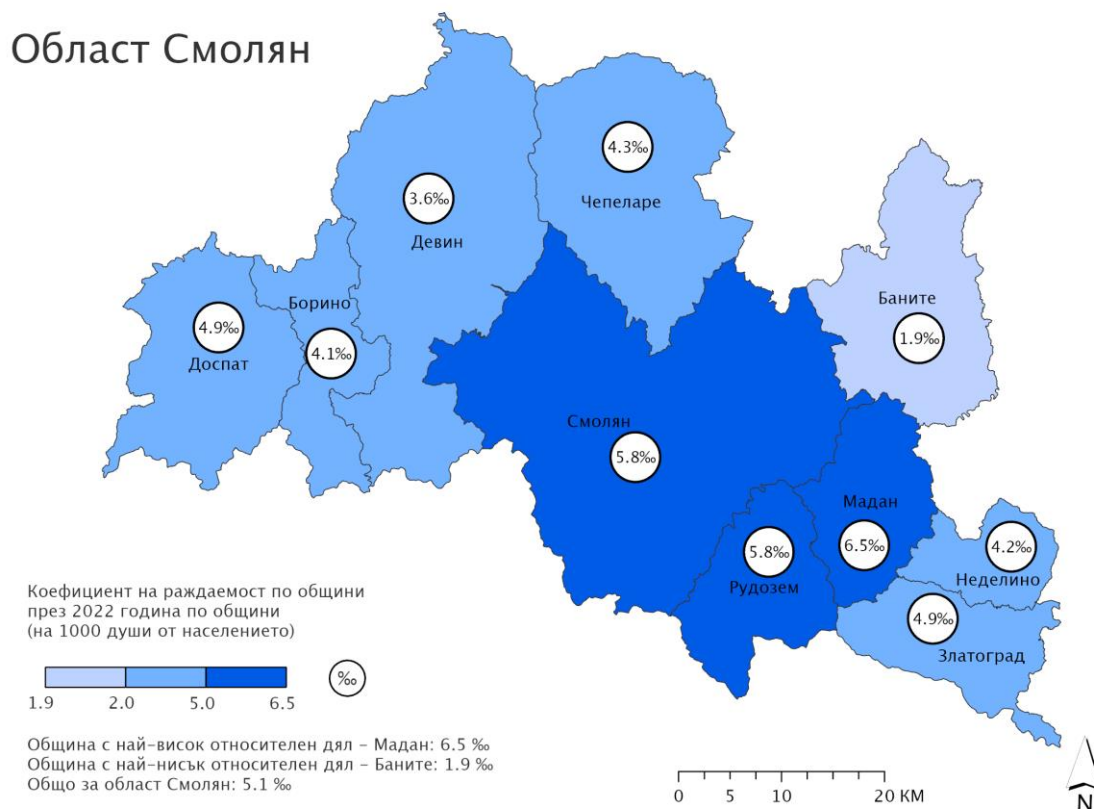
Общо за страната коефициентът на раждаемост е 8.8 на хиляда. Област Смолян е на последно място в страната по този показател.

Тоталният коефициент на плодовитост⁴ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2022 г. **средният брой живородени деца от една жена е 1.33.** За сравнение, през 2005 г. той е бил 1.14 деца, а през 2015 г. - 1.28 деца.

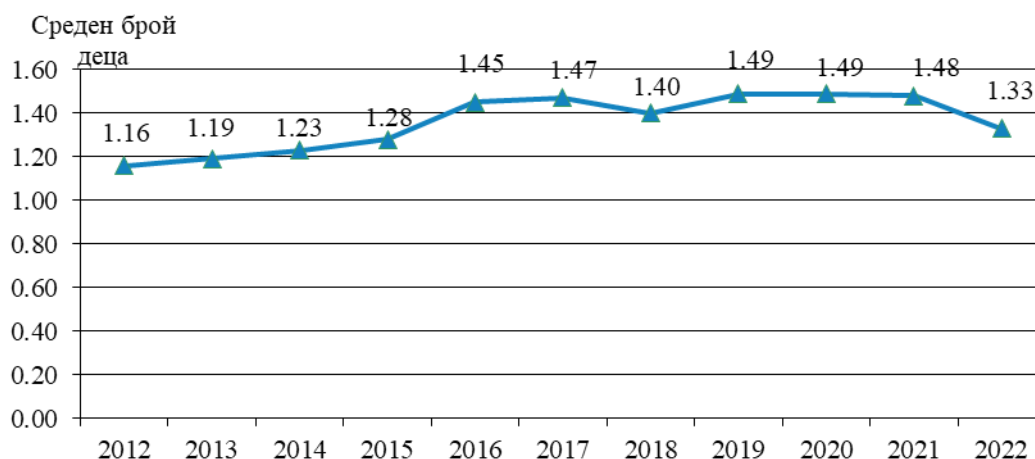
³ Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през годината.

⁴ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзrastовата плодовитост през отчетната година.

Фиг. 6. Коефициент на раждаемост в област Смолян по общини през 2022 година

Фиг. 7. Тотален коефициент на плодовитост в Област Смолян през периода 2012 - 2022 година

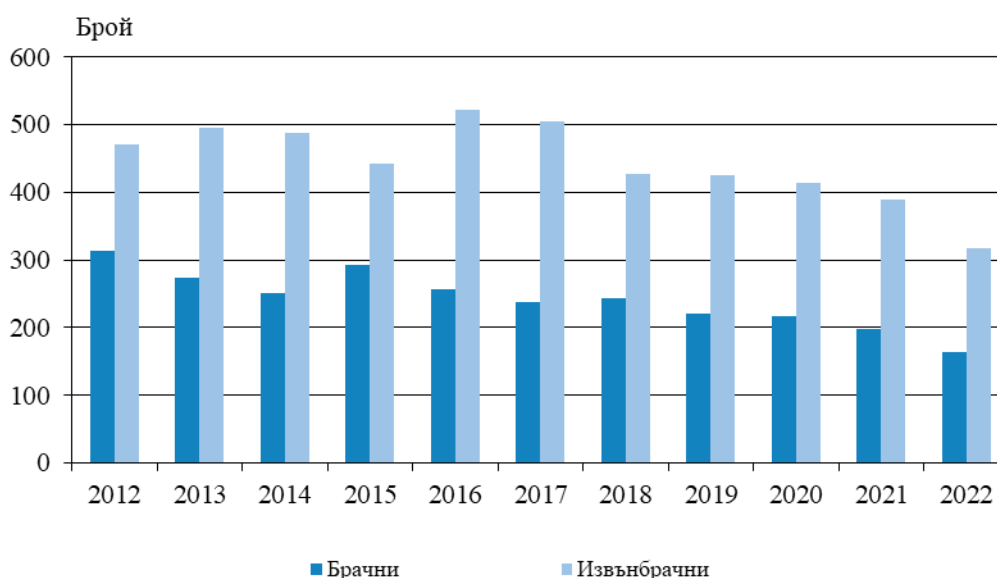

Тоталният коефициент на плодовитост общо за страната е 1.78 деца през 2022 година.
През 2022 г. средната възраст на майката при раждане на дете в областта е 30.0 години, а на първо дете - 27.8 години.

Регистрирани са 5 случая на многоплодни раждания, при 7 през 2021 година.

През 2022 г. броят на живородените извънбрачни деца е 318, или 66.0% от всички живородени.

Фиг. 8. Живородени брачни и извънбрачни деца в Област Смолян през периода 2012 - 2022 година

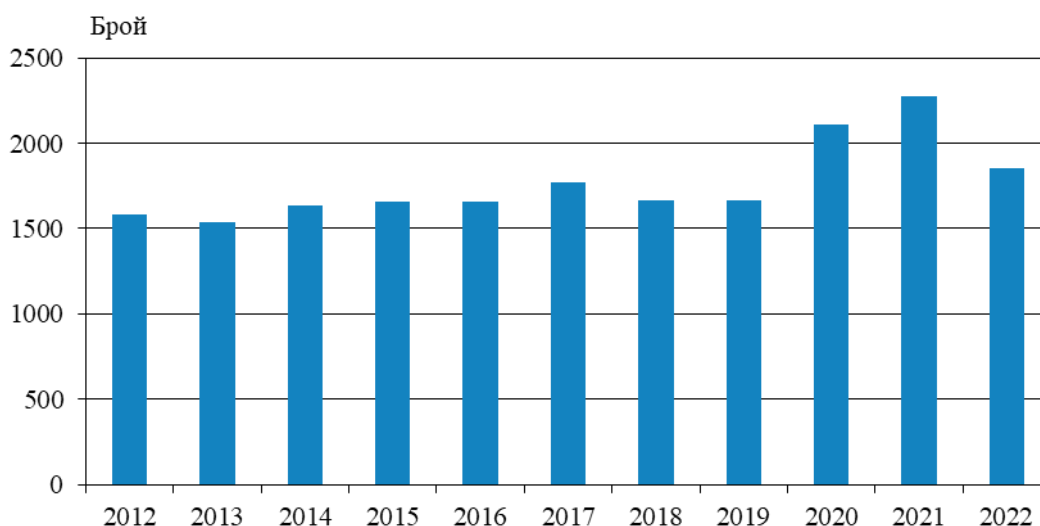
В териториален аспект най-висок е относителният дял на извънбрачните живородени в общините Чепелара (84.0%), Девин (82.4%) и Мадан - 81.3%, а най-нисък - в Борино (40.0%), Доспат (44.4%) и Златоград(44.7%).

Смъртност

През 2022 г. са умрели 1 857 души, а коефициентът на обща смъртност⁵ е 19.7‰.

Смъртността сред мъжете (22.1‰) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените (17.5‰). През 2022 г. на 1 000 жени умират 1 162 мъже. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (23.7‰) отколкото в градовете (16.7‰).

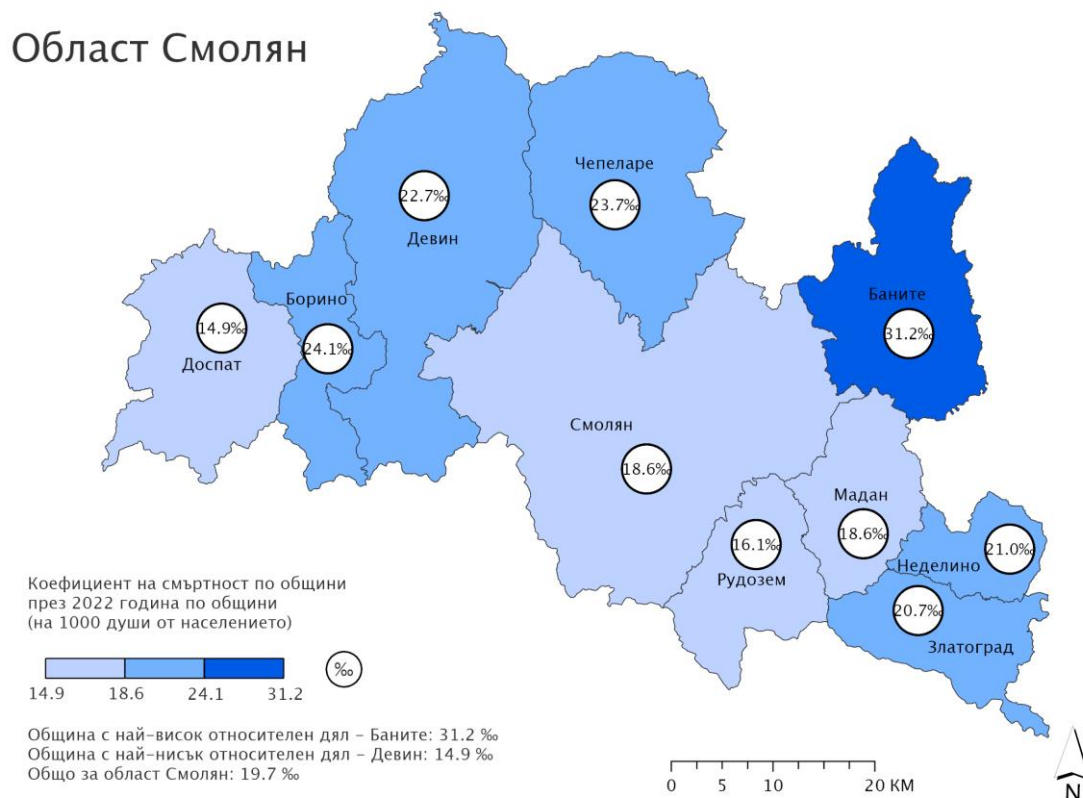
Фиг. 9. Умрели в област Смолян през периода 2012 - 2022 година

С най-висока смъртност в областта се отличават общините Баните (31.2‰), Борино (24.1‰) и Чепеларе (23.7‰). С най-ниска смъртност са общините Доспат - 14.9‰, Рудозем - 16.1‰ и Мадан и Смолян - по 18.6‰.

⁵ Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

Фиг. 10. Коефициент на смъртност в област Смолян по общини през 2022 година

През 2022 г. в областта е починало 1 дете на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност⁶ е 2.1‰.

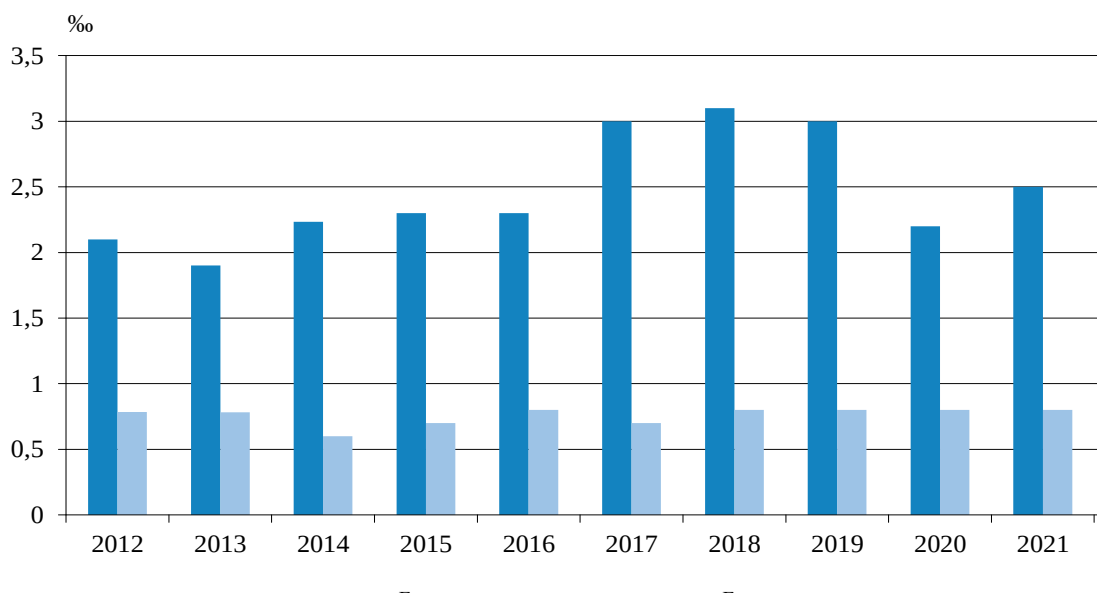
⁶ Брой умрели деца на възраст до 1 година на 1 000 живородени деца.

Бракове и разводи

Регистрираните юридически бракове в област Смолян през 2022 г. са 267 и са с 14 повече от предходната година. От всички регистрирани бракове 61.0% (163) са сред населението в градовете, докато в селата са сключени 104 брака. Броят на сключените бракове определя коефициента на брачност⁷, който през 2012 г. е 2.1‰, а през 2022 г. - 2.8‰.

Средната възраст при сключване на първи брак на мъжете през 2022 година е 35.5, а на жените 32.5 години.

Фиг. 11. Коефициенти на брачност и разводи в област Смолян през периода 2012 - 2022 година

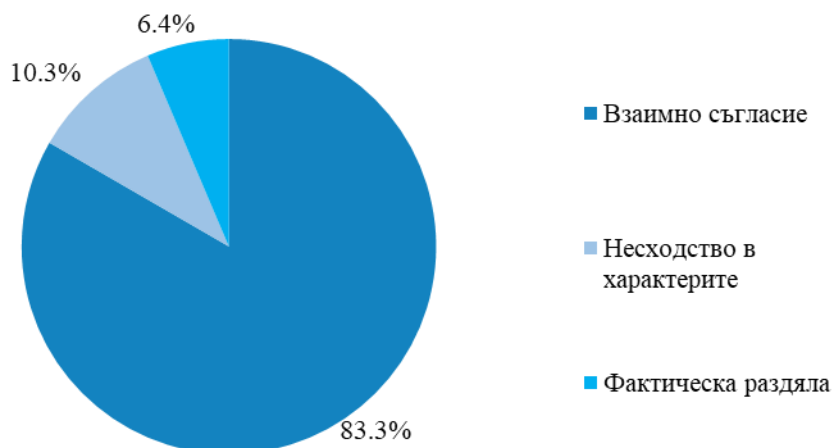
С най-много бракове на 1 000 души от населението са общините Златоград и Мадан (3.8‰), следват общините Девин (3.0‰) и Чепеларе (3.3‰). Най-нисък е коефициентът на брачност в община Баните - 0.9‰.

Броят на разводите през 2022 г. е 78 и е с 14 по-малко от този през 2021 година. От всички прекратени бракове 65.4% се отнасят за населението в градовете.

Най-голям е дялът на браковете, прекратени по „взаимно съгласие“ (83.3%), следват причините „несходство в характерите“ (10.3%) и „фактическа раздяла“ (6.4%).

⁷ Брой сключени бракове на 1 000 души от населението.

Фиг. 12. Бракоразводи по причини в област Смолян през 2022 година

Миграция на населението

През 2022 г. изселените от област Смолян са 1 759, от които 171 в чужбина и 1 588 в рамките на страната, като от тях 405 сменят местоживеенето си в рамките на областта. От Смолян в Пловдив са се преместили 577 души. По-голям е броят на изселените мъже (891) в сравнение с този на жените (868).

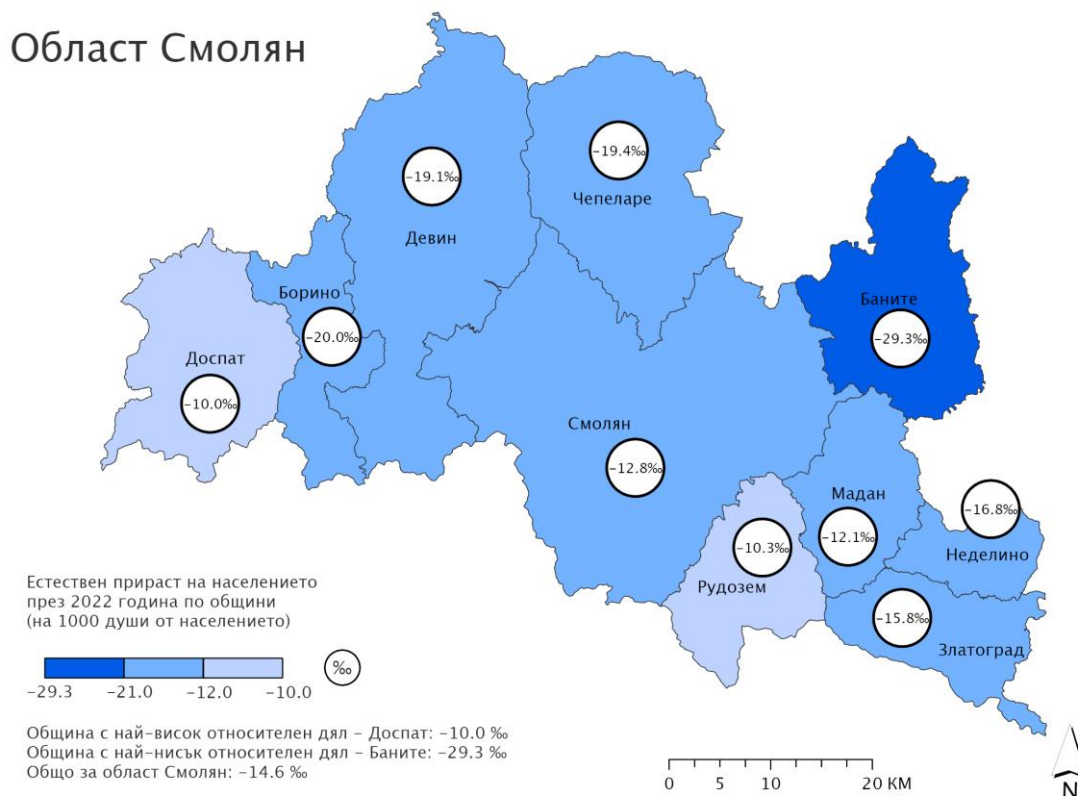
През 2022 г. заселените в областта са 1 336 (1 798 през 2021 г.), като жените са повече – 693, а мъжете – 643.

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на област Смолян се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. През 2022 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на областта е намаляло с 1 375 души.

Фиг. 13. Естествен прираст на населението в област Смолян през 2022 г. по общини (на 1 000 души)

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 14.6%. Коефициентът на естествен прираст в градовете е минус 10.9%, а в селата - минус 19.5%, или намалението на населението в областта в резултат на естествения прираст се дължи предимно на негативните демографски тенденции в селата.

През 2022 г. всички общини в област Смолян имат отрицателен естествен прираст.

С най-малки по абсолютна стойност коефициенти на отрицателен естествен прираст са общините Доспат (-10.0%), Рудозем (-10.3%) и Мадан (-12.1%). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са общините Баните, Бороно и Чепеларе, в които той достига съответно минус 29.3, минус 20.0 и минус 19.4%.

Коефициентът на естествения прираст общо за страната през 2022 г. е минус 9.6%.

С най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст са областите София(столица) (-3.4%), Сливен (-5.9%), и Варна (-6.9%). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст е област Видин - минус 21.1%, следвана от областите Габрово - минус 17.8%, и Монтана и Кюстендил - минус 17.0%.

ТЕРИТОРИАЛНО СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО - ЮГ
ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ - СМОЛЯН“

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва и механичният прираст (нетното салдо от миграцията), който също е отрицателен - минус 423 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

Намалението на населението в резултат на миграцията (вътрешна и външна), измерено чрез коефициента на нетната миграция, е -4.5‰.

През 2022 г. всички общини на област Смолян имат отрицателен механичен прираст, като с най-голямо намаление на населението в резултат на миграция са общините Баните (-11.5‰), Доспат (-9.4‰) и Мадан (-8.3‰), а с най-малко - общините Борино (-0.8‰), Девин (-1.9‰) и Златоград (-2.7‰).

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година. В годините на преброяванията се правят преизчисления на населението в края на съответната година. Оценката за населението към 31.12.2022 г. отразява промените в броя и структурите на населението регистрирани при Преброяване 2021.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година. За населението към 31.12.2021 г. е използвано ревизирано население, изчислено на база данните от Преброяване на населението и жилищния фонд към 07.09.2021 г. и естественото и механично движение на населението до 31.12.2021 година.

Налице е прекъсване в динамичния ред за всички коефициенти през 2022 г., поради наличието на нова оценка на населението на база данните от Преброяване 2021.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Статистическия регистър на населението, поддържан от Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умирения, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Националната агенция за приходите; Националният осигурителен институт; Министерството на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.